

музичних творів тощо. Теоричне виконання завдань породжує у свідомості дітей поліфонію змістів, образів, емоційних станів. Тобто процес пізнання нового значення, виникає потреба у творенні й новій інформації, що підсилює розвивальні функції початкової музичної освіти школярів. Потенціал ситуації виконання творчого завдання завершується створенням оригінального творчого продукту. Творчі завдання, на відміну від репродуктивних, не лише формують пізнавальний інтерес, а й піднімають школярів на більш високий рівень розумового і творчого розвитку, навчають їх самостійно вирішувати художньо-творчі проблеми.

Учитель музики в початковій школі має спрямовувати всі зусилля на те, щоб створити школярам сприятливу атмосферу й особливі можливості для формування інтересів, які є надійною основою для творчого розвитку. Особливості, самостійного оволодіння музичними знаннями. Знання роботи вчителя з розвитку творчого потенціалу молодших школярів у уроках музики є здатність розуміти мистецтво якнайглибше, інтерпретувати його. Оскільки, чим краще знаєш мистецтво, тим більше потреба в спілкуванні з ним. У процесі творчої діяльності активізується інтелектуальна, а й емоційна сфера школярів, розвиваються здатності, учні набувають таких якостей творчої особистості, як оригінальність, креативність, оригінальність, винахідливість у комбінуванні елементів, здатність до життєвих способів реалізації творчих ідей.

Творча діяльність молодших школярів має виявлятися у розширенні музично-слухового досвіду учнів, спонуканні їх до емоційно-оцінювальних переживань музичних образів, наданні їм можливості порівняльного самостійно-творчого вибору найбільш привабливого в музиці, залучення до ідентифікації музичних вражень із життєвими, до елементів композиційської творчості, музичної імпровізації (рухове відтворення музики, створення послівку на заданий словесний текст тощо).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Завдання. Тестові завдання. Підсумки уроків музики (ГПЗ "Музичне мистецтво") пропонується підвести у формі тестових завдань.

Тест №1. Музичний твір з енергійним чітким ритмом, темпом маршу

- а) марш;
- б) пісня;
- в) танець;
- г) симфонічна казка.

Ключ: марш.

Тест №2. Визначте жанрові ознаки творів: а) М. Лисенко "Весна", б) Ж. Бізе, "Кармен", в) С. Прокоф'єв, "Петя і вовк", г) П. Чайковський "Спяча красуня".

- а) опера;
- б) балет;
- в) симфонічна казка;
- г) симфонічний поем.

Ключ: а) опера, б) опера, в) симфонічна казка, г) балет.

Тест №3. До якої групи музичних інструментів відносяться:

- а) скрипка;
- б) альт;
- в) сопрано;
- г) тенора.

272

- в) сопранель;
- г) контрабас;
- Ключ: струнно-смичковий
- Тест №4. Хто із композиторів є українськими?
- а) К. Стеценко;
- б) Л. Ревуцький;
- в) Е. Гріг;
- г) П. Чайковський;
- д) М. Лисенко.

Ключ: К. Стеценко, Л. Ревуцький, М. Лисенко

Отже, розвивальна функція початкової загальної музичної освіти вимагає підсилення уваги до виявлення й розвитку музичних здібностей учнів, здатність якої в молодшому шкільному віці може мати непоправні наслідки в подальшому навчанні й житті. Гіпертрофія інтелектуальних чинників навчання в сучасній початковій освіті викликає також необхідність акцентуації засобів розвитку сенсорної сфери молодших школярів. Важливого значення набуває розвивальна функція у ринці забезпечення культурологічних чинників формування мистецтва, що є особливо значущим саме на початковому етапі формування музичного мистецтва. І нарешті, розвивальна функція прямо і опосередковано апелює до активізації творчої діяльності учнів, розвитку їх індивідуальності, спроможності до самостійного вирішення художньо-творчих проблем, спонукання до творчого самовираження в мистецтві.

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Турчин Т.М. Початкова музична освіта: проблеми модернізації: [монографія] / Т.М. Турчин. – Чернігів: ПАТ "ПБК "Десна", 2013. – 368 с.

УДК 378.091.33:373.3.064.1

Т. В. Фелілова,
старший викладач
Ю. О. Євченко,
асистент
(Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького)

МЕТОДИКА РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З БАТЬКАМИ

Постановка проблеми. Сім'я – це першине природне середовище, джерело духовної та матеріальної підтримки для дитини. Вона не є ізольованим мікросередовищем: багатоканальні зв'язки з'єднують її з суспільством; різноманітні зовнішні чинники впливають на її виховну функцію. Важливе місце тут належить закладам освіти, педагогам, які маючи фаховий освітній досвід, необхідніми психолого-педагогічними знаннями, професійними вміннями і навичками, виступають важливою ланкою в педагогічному трикутнику "дитина – батьки – вчитель".

273

Встановлення і підтримання педагогічної співдії "дитина-батьки-педагог" необхідно вибудовувати на принципах взаємоповаги, довіри, відповідальності та рівноправного партнерств. Основою такої співдії є стати єдністю у ставленні до дитини як до найвищої цінності.

Останнім часом спостерігається певне зуження цього важливого діяльності вчителя, самоусунення педагогічних колективів від роботи з сім'єю учнів. На часі організація роботи з батьками дітей різних вікових груп, в родині з різним типом сімейного неблагополуччя, формування педагогічної культури всіх дорослих членів сім'ї на новій методологічній основі.

Аналіз досліджень і публікацій. Так уже поповелося упродовж століть: щоб вжити, вистояти, треба було, як зніщю ока, бергти сім'ю. Працьовитість, витривалість, мужність, чесність, ширість, патріотизм, щедрість і привітність – риси, властиві нашому народові, планеті Земля, впродовж усієї його історії в родинному колі.

Доля української родини завжди тісно перепліталася з історією нашої держави. Великого значення проблеми – сім'я і школа, виховання дітей у наш час надавали К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін. Серед дослідників сімейного і родинного виховання варто відзначити М. Стельмаховича. Розкриваючи негативні сторони побутування сучасної родини, педагог наголошував на важливості їх духовно-матеріальної здоров'я, яке вважає запорукою здоров'я нації, міцності незалежної України.

Мета статті. Робота з батьками і сім'ями учнів – один з найважливіших напрямів діяльності сучасного вчителя й одночасно один з найважливіших ланок у його практичній діяльності. У зв'язку з цим зростає актуальність підготовки вчителів, класних керівників до проведення роботи з батьками, організації їх педагогічного всеобучу. Проблема знаходить вирішення за умови підготовки студентів до цієї роботи у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сім'я – невід'ємна складова суспільства. Жодна нація, жодне цивілізоване суспільство не обходиться без родини. Для кожної людини сім'я – початок усього в житті. Антінні мудреці свідчили: "Хочеш зміцнювати державу – виховай юнаків".

Все починається з сім'ї – сім'ї, з якої вийшли студенти, сім'ї, яку вони створюють. Через сім'ю минуло і майбутню, яка була і яку хочуть бачити, вирішувати багато проблем, адже в людини повинен бути сенс життя, майбутнє, інакше вона перестає існувати.

Ось чому сьогодні, як ніколи, актуальним є переконання В. Сухомлинського в тому, що вирішення майже половини всіх радощів виховання – це виховання гарної матері, батька, що, звичайно, немислимо без науково обґрунтованої та методично грамотної реалізованої підготовки молоді до майбутнього сімейного життя [3].

Що ж найголовніше у вчительській праці? Знати дитину, любити її. Чим би не вавив дітей вогник, яким є для них учитель, у цій сім'ї завжди найголовніше – єдність духовного життя вчителів і учнів та їх сімей. Усі поставлені перед школою задачі багато в чому залежать від характеру відносин, які складаються між вчителем і батьками. Педагог повинен бути високорозвиненою почуття відповідальності перед батьками за навчання

274

виховання дітей, постійно вивчати і всебічно знати сім'ї учнів, бути порадиником, товаришем, довіреною особою в кожній сім'ї, не розголошувати відомі йому сімейні таємниці, завжди пам'ятати про батьківське почуття, не ображати їх неактивною оцінкою недоліків у навчанні і поведінці дитини, а тим паче привселюдним негативним висловлюваннями про дітей, уміти показати дітям позитивні якості їхніх батьків та, спираючись на це, сприяти підвищенню їх авторитету, враховувати думку батьків про свою діяльність, терпеливо сприймати їх критичні зауваження на свою адресу, не забувати про цю тему, що демократичність педагога піднімає його авторитет в очах батьків [4, с. 86].

В. Сухомлинський заповідав: "Не надійтеся, що покликана саме приїде до вас, впаде як мана небесна. Його треба здобувати працюю, відкривати животолюбне джерело, пробиваючи тверду, суху землю, просвердлюючи камінь" [3].

Організація педагогічно доцільної взаємодії вказаних факторів виховання школярів потребує від учителя початкових класів спеціальних знань і умінь. На кафедрі педагогіки та методики початкового навчання Мелітопольського державного педагогічного університету підготовка майбутнього вчителя до роботи з батьками здійснюється в ході вивчення теорії виховання, методики виховної роботи, педагогічної практики. Крім цього, вивчається спеціальний курс "Методика роботи вчителя початкових класів з батьками".

Нинішні студенти – це завтрашні матері й батьки, вчителі дітей – майбутні громадяни своєї країни та світу, від яких залежить майбутнє.

У сучасному суспільстві все помітніше стає криза сім'ї, шлюби розпадаються, а в кожній родині криза погляду на дитину. Криза полягає в тому, що сім'я слабо реалізує свою головну функцію – виховання дітей. Причини такої кризи лише частково пов'язані з погіршенням економічної ситуації в країні, а мають більше загальної характер. Легковажне відношення до шлюбу й сім'ї, недотримання традицій, моральних принципів, ціннізм і лицтво, відсутність самодисципліни, викликають розпучення негативно впливають на виховання дітей [1, с. 200].

Тому прищеплення студентській молоді позитивних умінь про майбутній шлюб та сім'ю потребує великих зусиль і відповідних знань від педагога. Застосування цих знань гарантує міцний фундамент навчальним і виховним заходам, які спрямовуються на вміння майбутніх учителів співпрацювати з батьками своїх учнів.

Спецкурс з дисципліни "Методика роботи з батьками" передбачає проведення лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів. У лекціях висвітлюються теоретичні питання цієї проблеми. Практичні заняття проводяться у формі розгляду та обговорення реальних ситуацій, ділових ігор. Принцип гуманізації забезпечує якість організації навчально-виховної діяльності прийшов продуктивно-послуховий тип. Кожне практичне заняття несе великий виховний потенціал.

Ось приклад проведення одного із практичних занять.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Зміст і методи сімейного виховання. Характер дитячо-батьківських відносин у сучасній сім'ї.

275

Мета: закріпити знання про зміст і методи сімейного виховання, проаналізувати відносини батьків і дітей в сучасних родинях. Розвинути уміння доводити правильність своєї думки. Виховувати наполегливість у доведенні початку справи до кінця.

Хід практичного заняття

I. Теоретичний блок
1. Напрямки виховання – складові компоненти змісту сімейного виховання.

2. Громадянська, правова, економічна, екологічна, статеві особливості дітей.

3. Методи і засоби виховання дітей у родині.

4. Загальні умови вибору і застосування методів батьківського виховання.

5. Залежність відносин між батьками і дітьми від певних факторів.

6. Причини виникнення труднощів у дитячо-батьківських відносинах.

II. Самостійна робота

Завдання 1. Скласти питання для бесіди із школярами певного віку з метою вивчення їхньої сім'ї.

Завдання 2. Хлопчик говорить неповважливим тоном з матір'ю.

Як краще, на вашу думку, сказати сину: а) ти просто грубий; б) мені не подобається цей тон? – Чому?

Завдання 3. Інструкція: із запропонованих частин скласти правильну за змістом речення на зразок:

Якщо дитина ..., вона вчиться

Наприклад: Якщо дитину критикують, вона вчиться ненавидіти.

Якщо дитині постійно докоряють, вона вчиться жити з почуттями провини.

Якщо дитину підтримують, вона вчиться цінувати себе [2, с. 91].

III. Практична робота

Завдання 1. Хто яких помилок припустився?

Шестирічний хлопчик побачив відкриту банку варення, яка стояла на обідньому столі. Підсунувши її до себе, почав пальцем доставляти варення та облизувати його – один раз, другий, третій. Це помітила бабуся.

«Чому ж ти, онучку, пальцем у банку лізеш?»

М а т и. Візьми краще ложку!

Батько, посміхнувшись, зауважив: «Другий варіант не кращий, ніж перший!»

М а т и. А тобі що, варення шкода для дитини?

Коли хлопчика запитали, чи правильно він вчинив, той відповів: «Мені дуже захотілося варення!»

Б а т ь к о. Ти все ж таки поміркуй, як ти повинен був би зробити.

Завдання 2. У західній теорії, зокрема, американській, у різні роки домінували такі підходи до виховання дітей, які відбилися в пораді батькам:

1910 рік – «Шмагай їх!», 1920 рік – «Обмежуй їх хоч у чомусь!»,

1930 рік – «Не звертай на них уваги!», 1940 рік – «Переконуй їх!»,

1950 рік – «Люби їх!», 1960 рік – «Шмагай їх, але роби це з любов'ю!»

276

1970 рік – «Господь з ними!», 1980 рік – «Намагайтесь їх зрозуміти!».

– Які поради ви вважаєте доцільними для 2005-20015 рр.?

Завдання 3. «Учительська газета» (1987, 19 листопада) проводила конкурс – сформулювати 7 правил – принципів сімейного виховання. Мати п'ятьох дітей назвала такі принципи:

1. Рівноправність. Діти – мої однодумці. Нам добре разом і погано разом...

2. Ніяких змагань. Так, я знаю, що переможець відчуває душевне піднесення, а що відчуває переможений?..

3. Ніяких покарань. Обговорити і забути – так будемо боротися з поганим... Зрозуміти і пробачити – ось так ми будемо вирощувати добре.

4. Всі святя загалом.

5. «Відкрита педагогіка». Говорять, що діти люблять, щоб їх виховували «непомітно», ніби сім'я – сцена театру і можна талановито удавати...

6. «Мій дім – моя фортеця», вірніше «наш дім – наша фортеця».

Теплий дім, куди можна запросити друзів, привести бездомне кошенятко...

7. Мої діти хороші, моя дитина взяла без дозволу, але вона не злодій; одержав давіку, але не тупиця.

– Яка ваша оцінка цих принципів? Складіть свої принципи, якими повинні керуватися батьки у вихованні своїх дітей.

Завдання 4. Соціолог Р. Гурова в 70-ті роки повторила дослідження психолога Н. Колотинського (1904), який виявляв стосунки між батьками і дітьми, зокрема обов'язки батьків і дітей.

Серед обов'язків було названо такі дати освіти, загальний розвиток виховання; жертвувати своїми інтересами; не утискувати дітей;

не заважати їх самостійності; виконувати прохання, не докучати нотациями і нікчемствами; не застосовувати тілесних покарань.

Обов'язки дітей: поважати і шанувати батьків; радитися і звертатися за допомогою; слухатися, не зложивати батьківською любов'ю; бути терплячим, якщо різні погляди; не ставитися з презирством, допомагати, коли нестатки, старість.

– Визначте, які, на вашу думку, обов'язки батьків і дітей у сучасних умовах.

IV. Завдання для самоаналізу та самоперевірки

1. Назвіть і охарактеризуйте напрями сімейного виховання.

2. Що таке «метод виховання», «засіб виховання»?

3. Які фактори впливають на характер відносин між батьками і дітьми?

4. У чому полягають причини виникнення труднощів сімейних відносин?

5. Якими принципами повинні користуватися батьки у вихованні дітей?

Висновки

1. Сім'я завжди була найбільш стабільною структурною одиницею суспільства. У ній закладаються основи особистості, засвоюються головні цінності людського спілкування, формується базис стосунків людини зі

277

світом. Соціальне здоров'я суспільства, держави в цілому залежить від виховної діяльності сім'ї.

2. Стає дедалі очевидним, що без засвоєння майбутніми вчителями цінностей родинних традицій (їх сутності, особливостей відродження, збереження, примноження) не можна побудувати демократичне гуманне суспільство. На необхідності звернення до виховного досвіду народу та до духовно-моральних принципів наголошує Декларація про державний суверенітет України, Державна програма «Освіта» («Україна XXI століття»).

3. На сьогоднішній день необхідна система підготовки молодих людей до сімейного життя, озброєння їх знаннями і вміннями в галузі формування повноцінної сім'ї й виховання дітей. Без системи педагогічної освіти всіх членів суспільства, піднесення психолого-педагогічної культури батьків неможливо говорити про повноцінне виховання і навчання молодого покоління.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Озброєння знаннями студентів про тенденції та закономірності розвитку загальної педагогіки про роль сім'ї у вихованні дітей, розкриття соціальної та виховної значущості вчителя у роботі школи сім'ї, громадськості. Освітлення майбутнього вчителя з огляду на зміст і методикою виховання дітей у сім'ї, формування моральних цінностей вчительської професії та відповідних якостей педагога. Для цього аналізувати, використовувати передовий педагогічний досвід у процесі підготовки, поспілкуватися, рефератів, доповідей, творчих робіт, пов'язувати даний курс дисциплінами психолого-педагогічного спрямування «Загальна психологія», «Дидактика», «Історія педагогії», «Методика виховної роботи», а також педагогічними практиками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подласый И.П. Педагогика: Новый курс : учебник для студентів вишніх навчальних закладів. – В 2 кн. – М. : Гуманитарний видавничий центр ВЛАДОС, 2001. – Кн. 2: Процесс воспитания. – С. 189 – 254.

2. Сім'я і школа. Співвітлук / за ред. В. Зоць // Завуч, 2004. – № 22. – 96с. (Бібліотека «Шкільний світ»)

3. Сухомлинский В.А. Родительская педагогика. Избранные педагогические сочинения в 5-ти т. – К., 1980. – Т. 5. – С. 401 – 446.

4. Урбанская О.Н. Работа с родителями младших школьников : пособие для учителя / О.Н. Урбанская. – М. : Просвещение, 1986. – 192с.

UDC 371

O. A. Khalabazar,
Ph.D., Associate Professor
(Berdiansk State Pedagogical University)

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF HUMANITARIAN DISCIPLINES IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATIONAL PARADIGM

In modern conditions of transformation of society in Ukraine into qualitatively new forms of existence, within the process of globalization and development, the problem of future teachers' training becomes really actual. Society needs competent teaching staff, which can organize mastering

278

knowledge at high intellectual level, based on the ability to think logically, to argue their opinions, to have professional thinking. The need to improve professional-pedagogical training (and this is the subject of our research) is caused by the increasing demands for the level of cultural and special training of graduates. Besides changes of educational paradigm is reflected in a number of state documents.

As the goal of our research we can state the research of modern directions of renewing of education's paradigm and the pointing on the ways of increasing and improving of professional training, oriented on professional thinking of pedagogues.

Analysis of research and publications. Problems of improving of pedagogical training were researched by: O. Abdullina, A. Akimov, Yu. Babansky, V. Slatorin, R. Hmelnyuk. General questions of development of thinking have been studied by P. Blonsky, A. Brushlinsky, L. Vygotsky, S. Rubinsteyn and others. One of the directions of improving of professional training is the development of thinking of future teachers. This direction was studied by B. Bryushynkin, V. Hymov, H. Dmytrenko, E. Ivanov, V. Lozova, C. Marysyuk, I. Nicholas, V. Osa, V. Palamarchuk, Sukhomlinsky and others. Certain aspects of mastering knowledge with the help of logical statements were described by G. Lavreshina, development of logical thinking of teachers were studied by G. Lavreshina, O. Phedorenko, I. Khachimyzn and others. In modern conditions of increasing amount of information the rational construction of the educational process within educational establishment. We value personalities which have such features as developed general culture, consequence of thinking, logical thinking. We deal with the personality which has high logical culture and high level of professional thinking. Intensive ways of education which involves rational choosing of needed information among the whole amount of it, implies the high level of logical culture of thinking which is the necessary condition for the implementation of new methods of education. Future specialists have to act basing on certain rules: rational thinking, rational studying, research and resolving of the problem. Considering the demand of modern society we can state the research of different paradigms, ways and directions which we complete. Most of these directions are oriented on humanity and humanization (from paradigm of knowledge to the paradigm of personality's development). As it was stated, paradigm in science is the union of ideas, theories, methods and samples of development of different problems. This union is accepted by scientific community of certain epoch as the way or direction for the further development. In many research works humanization and humanization are not separated accurately. Though the humanization is the orientation on development of personality and humanization is the implementation of individual into the culture. These directions are tendencies of modern education. We consider and agree with the approach which states the humanization as the principle and the humanization as the method of its realization. Scientists consider humanization as the one of modern principles of modern pedagogics which orients direction of education's development on the humane relationships within the society.

Humanisation of education involves such change of organizational forms, content, methods of teaching which is grounded on:

1) Increasing of enjoyment, contentment of students due to the education

279